

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Kiyoko Murata s-a născut în 1945 la Yahata, în nordul insulei Kyushu (Japonia). După un prim succes înregistrat cu romanul *Suichū no koe* (*Vocea apei*, 1975), premiat la Festivalul artelor din Kyushu, a decis să se consacre exclusiv scrisului. *Nabe no naka* (*Ceaunul*, 1987) a obținut unul dintre cele mai prestigioase premii literare japoneze, Akutagawa, și a fost adaptat și ecranizat de celebrul regizor Akira Kurosawa în 1991, sub titlul *Rapsodie în august*. A primit numeroase alte premii literare, printre care Premiul Yasunari Kawabata (1998), pentru *Nozomi ushio* (*Dorințe la flux*), și Premiul pentru Arte al Primului-Ministru (1999), pentru *Ryūhigyotenka* (*Cântecul tainic al dragonului*). A fost decorată cu Medalia cu Panglică Purpurie, cea mai înaltă distincție în domeniul artistic (2007).

Ruxandra Mărginean Kohno a obținut doctoratul în limba și cultura japoneză la Universitatea Waseda, din Tokyo, în 2001. Este cercetător la Centrul de excelență pentru cercetarea și educarea în domeniul teatrului și filmului de la Muzeul Teatrului din cadrul aceleiași universități. A debutat ca autor și traducător cu ediția bilingvă (japoneză-română) a cărții *Nō: dentō no sōzō* (*Nō: Tradiția creatoare*) apărută la Editura Scrisul Românesc în 2009.

Kiyoko Murata

Ceaunul

Traducere din japoneză și note de
RUXANDRA MĂRGINEAN KOHNO

HUMANITAS

BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi

Coperta: Andrei Gamarț

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Elena Dornescu

DTP: Iuliana Constantinescu

Tipărit la S.P. Bucureștii Noi

Kiyoko Murata

Nabe no naka

Copyright © 1987 by Kiyoko MURATA

All rights reserved.

First published in Japan in 1987 under the title „NABE NO NAKA“
by Bungeishunju Ltd.

Romanian translation rights arranged with Bungeishunju Ltd.
through Japan Foreign – Rights Centre/ Simona Kessler
International Copyright Agency, Ltd.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MURATA, KIYOKO

Ceaunul /Kiyoko Murata; trad.: Ruxandra Mărginean Kohno. –
București: Humanitas, 2011

ISBN 978-973-50-2822-0

I. Mărginean Kohno, Ruxandra (trad.)

821.521-31=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

Spre seară, afară era încă lumină.

Tăiam zarzavaturile în bucătărie, când bunica a intrat pe ușa din spate cu recolta de pe ogor.

Lotul de pământ al bunicii este mic, iar produsele de pe el, fără excepție, tot așa. Căpșuni, roșii pitice, porumb negru... A venit cu câte puțin din toate legumele astea drăgălașe.

— Tami-*chan**, ia uite-aici!

Ținea în palmă patru-cinci ardei pitici, de un verde-închis.

— Să tai astea mărunțel, mărunțel și să vezi ce culoare minunată o să dea dacă le împrăștii în ceaun când e gata mâncarea.

Am primit din mâna bunicii ardeiul. Era verde și cald. Razele verii îl încălziseră toată ziua. L-am pus pe tocător și l-am tăiat energic în bucăți mari.

Printre zgomotele cuțitului, am auzit muzica unui casetofon deschis într-o cameră îndepărtată. Vară-mea Minako are prostul obicei de-a

* Sufixul diminutival *-chan* este folosit de obicei după numele de copii sau fete tinere. Utilizarea lui după numele superiorilor este considerată nepoliticoasă.

pune casetofonul când învață. Nu știu de ce, n-o face când stă întinsă pe jos uitându-se pe *manga* sau reviste.

Lângă mine, pe foc, se afla un ceaun mare, negru, de tuci. Înăuntru, învăluite în spumă, fâsâind și tremurând, fierbeau legumele. Se ridicau vălătuci albi de abur mirosind a carne de pui, iar când priveam în oală parcă-mi aminteam de lacul fierbinte al stațiunii termale vizitate cu mult timp în urmă, în excursia cu clasa din școala primară. Muzica răspândită de casetofon vibra și deasupra lacului din ceaun.

Dar nu era singurul sunet care răzbătea până în bucătărie. Urechile mele mai distingeau un altul. Provenea de la o orgă veche aflată în întunecoasa cameră cu *tatami** unde erau întâmpinați oaspeții, situată mult mai departe, după odaia în care se găsea Minako. Orga folosită de bunica pe vremuri, când lucra la școala primară. Se deteriorase din cauza umezelii, nu mai scotea unele note. De exemplu, acum se auzea melodia *Trandafir sălbatic*, dar din când în când sunetul se întrepruea – era un *Trandafir sălbatic* plin de găuri.

Cel care cânta la orgă era vărul meu Tateo.

Un nume ciudat, scris cu două *kanji***, unul pentru a se supune, și unul pentru bărbat, citite împreună Tateo. În timp ce ascultam orga, am

* Bucăți de rogojină împletite, folosite pentru a acoperi în întregime podeaua unor camere.

** Ideogramele japoneze (împrumutate din limba chineză).

aruncat în ceaun bucățile de ardei. Și atunci, melodia de la orga cu note lipsă, ultima parte a *Trandafirului sălbatic*, parcă m-a învăluit într-o atmosferă tristă care s-a revărsat ca o ploaie peste carnea de pui din oală.

Pe ușa bucătăriei a intrat fratele meu mai mic, Shinjirō. În fiecare zi, fugea de zarva ciudată a casei, mergând cu manualele în incinta templului din apropiere, unde dormea la prânz.

— Ai reușit să înveți? l-am întrebat eu luând oala de pe foc.

— Da, încuviință el, cu o mină serioasă.

Cred că și în acea zi reușise să doarmă pe rupte. Pe unul din obraji avea urme de iarbă.

— Cel mai bine se învață afară, zise el dispărând în camera din spate.

Ne aflam în casa de la țară a bunicii.

Noi, cei patru nepoți, veniserăm în ultima săptămână din iulie, când începuse vacanța de vară. Eu și fratele meu mai mic, Shinjirō, și verii mei — Minako și Tateo.

Bunica noastră împlinea optzeci de ani. Era numai piele și os, dar foarte sănătoasă.

În după-masa aceea ne impresionase mica umbrelă de soare albă, tremurând în mijlocul câmpului verde de orez. Bunica ne așteptase mult timp pe drumul din câmp. În fustă și încălțată cu pantofi, desfăcuse umbrela de soare care zăcea cine știe de când în fundul dulapului.

Ne condusesese acasă pe drumul dintre parcelele ogorului de orez. Îndată ce-am ajuns, ne-a

tăiat pepene rece, ne-a servit cu ceai de orz prăjit de la frigider și, după ce s-a agitat o vreme între bucătărie și camera de zi, ne-a întins o scrisoare par avion.

Era din străinătate, pe numele ei. De asta ne retrăseserăm la țară, la bunica, pentru perioada vacanței. Tateo, ca reprezentant al nostru, cu un aer important, primi plicul cu margini țipătoare, albastru cu portocaliu. Fără îndoială că Tateo, întocmai ca mine, Shinjirō și Minako, după ce privise scurt plicul, simțise că i se umple sufletul de speranță. Nu era vorba de conținutul scrisorii, ci doar de modelul cu dungi albastre și portocalii – din pricina lui inimile ne băteau mai tare.

Când am deschis-o, am zărit un scris ceva mai nepriceput decât al lui Shinjirō:

„Dragă doamnă Sanae Hanayama,

Vă scriu cu deosebită stimă. Eu sunt fiul fratelui dumneavoastră mai mic, Suzujirō.

Tata a venit în 1920 din Japonia în Hawaii cu un mare vis a trăit împreună cu ananasul și mi-a lăsat mie grădinile întinse mai e puțin și moare cel care a fugit de acasă vrea să vă vadă în ultimul său ceas veniți și întâlniți-l pe tata vă rog frumos.

Numai bine,

Clark“

Cum bunica a trăit mult, scrisoarea de la Clark ajunsese la cine trebuia.

O cheamă Sanae Hanayama.

Bunica nu s-a bucurat cine știe ce de faptul că-l găsiseră pe fratele ei mai mic, posesor al unor plantații de ananas și, pe semne, mare bogătaş. Asta era o poveste veche de mai bine de șaiszeci de ani. Nu s-a bucurat atât de asta, cât de faptul că, datorită lui, părinții noștri săriseră în sus fericiți și se duseseră cu toții să-i vadă pe Suzujirō și Clark în Hawaii, iar noi, cei patru nepoți, rămăseserăm în grija ei – iată de ce se bucura ea.

Părinții noștri își dăduseră telefoane toată luna iulie în legătură cu vizita în Hawaii, stând de vorbă ore în șir, apoi discutând cu Clark, adâncindu-și relațiile amicale, ca între veri. Și apoi tații au invocat boala unei rude și înmormântarea care urma ca să-și ia liber de la serviciu, mamele au rugat vecinii și prietenii să aibă grijă de casă în lipsa lor, iar pe noi ne-au trimis la bunica.

Fără să se lase antrenată de agitația din jur, dar îmbrăcându-se în fustă și punându-și pantofii în câmp, bunica venise în întâmpinarea noastră.

— Asta e situația, zise bunica privind-ne chipurile. Dacă ați venit până aici, stați toată vacanța de vară. Nu mai aveți altă ocazie. Când o să vă faceți mari, fiecare o să fie în legea lui. O să ne înțelegem bine unii cu alții.

Tateo zise că bunica nu era, poate, în relații bune cu Suzujirō. „Femeile sunt încăpățânate, nu se duce nici moartă să-l vadă.“

Bunica n-a mai vorbit de-atunci despre fratele mai mic din Hawaii. Era foarte ocupată cu alte treburi.

În seara în care am ajuns noi, bunica a deschis toate dulapurile din vasta ei bucătărie, căutând concentrată un anumit obiect. A înșirat pe podeaua de lemn oalele vechi, mari. Se pare că avea o oală pe care-o căuta și nu reușea s-o găsească; dădea din cap nedumerită, încercând să-și amintească de vremurile când o folosea zi de zi.

— O oală mare... mijlocii – una, două, trei... oale chinezești – una, două...

M-am așezat pe jos, lângă ceaunele negre, de tuci. Dușumeaua era rece și umedă.

— Ceaunul pentru fierturi este aici, dar unde i-o fi capacul?

Ridică pe rând oalele puse una în alta, uitându-se înăuntru. Dar nu credeam că va găsi ce caută. De ce? Capacul era folosit ca să acopere ciubărul vechi de *miso** aflat deasupra unuia dintre rafturile pe care bunica le privise adineauri ridicându-se pe vârfuri. Dacă nu-i spuneam eu unde este, capacul cu pricina n-avea să coboare singur de-acolo. Nepoților – care erau deja de șaisprezece-șaptesprezece ani – nu le mai păsa de cartofi copti și plăcințele de dovleac, dar socoteam că nu se cuvine să-i spun așa ceva.

— De azi înainte trebuie să fac tot ce pot pentru voi, zise bunica îndreptându-se de șale. Oalele

* Pastă din boabe de soia fermentate, din care se face de obicei supă.

sunt în ordine, nepoții adunați cu toții aici, deci să începem.

Apoi a dus ceaunul vechi la chiuvetă. În locul lui a pus în dulap oala mică pe care-o folosisese până atunci. Chiar în acea clipă a pătruns în bucătărie sunetul de la orga din camera din spate. Bunica oftă cu mâna întinsă pe robinet. După oale, acum răsună orga.

Tateo repeta același pasaj, doar cu dreapta. El era cel mai mare dintre noi, avea nouăsprezece ani. Tocmai reușise la examenul de admitere la facultate și hotărâse să nu mai pună mâna pe carte în vacanță; se plimba agale prin casă uitându-se primprejur. Descoperirea orgii părea să-l facă la fel de fericit ca pe bunica.

„Cântă *Trandafirul sălbatic*“, îi ceruse bunica.

Dar... Ce-a gătit bunica pe muzica aceea avea un gust atât de rău, că nu se poate povesti. Dovleac fiert cu *kōya tōfu** și cu carne de pui, însă ultimele două nu se mai puteau distinge, atât erau de negre, în timp ce dovleacul dispăruse în întregime. Se topise la fiert, transformând fiertura într-o mocirlă.

Și toate aveau doar gustul sărat al sosului de soia, făcându-mi limba să se chircească. Dădeam cu toții din fălci într-o liniște desăvârșită. Nu știam cum să înghițim ce băgasem fără prea multă chibzuială în gură. Limba căuta o scăpare din fața mâncării așezate pe ea.

* Brânză de soia, inițial preparată pe Muntele Kōya.